

Vrienden In Flanders Fields Museum

Driemaandelijks nieuwsbrief
Afzendadres: Kenniscentrum,
Sint-Maartensplein 3, B-8900 Ieper
Afgiftekantoor 8900 Ieper 1 - P3A9021

België - Belgique
P.B.
8900 Ieper 1
BC 6308

VIFF *flash*

SEPTEMBER - OKTOBER - NOVEMBER 2013

48.1

GASTBIJDRAGE

Nog enkele nummers en ons ledentijdschrift blaast 50 kaarsjes uit. Het redactieteam broedt op een idee om van dit mijlpaalnummer iets moois te maken.

Zowat halfweg de stapel botste ik op nummer 22, de editie uit de lente 2007. Op krak dezelfde plaats als nu begon de gastbijdrage als volgt: *"Ligt ù wakker van het aantal doden en gewonden (...) gevallen in Irak? U hoeft zich niet te schamen: om eerlijk te zijn, ze komen zelfs niet in mijn dromen voor. Net als u probeer ik het kluwen te ontwarren maar het lukt me niet zo goed"*. Het probleem-Irak is er na zes jaar nog steeds. De buitenlandse troepen mogen er dan wel weg zijn, het blinde geweld houdt aan. En had ik in de openingszin *Irak* vervangen door *Syrië* dan was ik nu uitverteld.

Sinds de VS en Rusland het op een akkoordje gooiden om het arsenaal chemische wapens in het land op te ruimen, staat de ellende in het land zelfs al niet meer op de voorpagina's van de kranten. Bijna 2 miljoen Syriërs ontvluchtten hun land en wie achterblijft leeft in onzekere omstandigheden. Naast de fysieke ontberingen zijn er ongetwijfeld ook de psychische problemen waarmee de burgerbevolking en de strijders (maakt het uit tot welke 'partij' ze behoren?) te kampen hebben. En zie: straks krijgen we over dit luik een tentoonstelling te Gent die ons zal leren welke impact de Grote Oorlog had op de psyche van soldaten. Een paar jaar geleden ontsloot het Ieperse Psychiatrisch Ziekenhuis H. Hart zijn oude "opnameregisters" om een medewerker van het In Flanders Fields Museum het project "Scars of War" van Handicap International te helpen voorbereiden. Van mei 1918 (toen verbleven de patiënten nog te Kortrijk) tot aan de vooravond van de Tweede Wereldoorlog (september 1938) vinden we in die boeken sporen van psychisch leed bij de bevolking. De arts noteerde bijvoorbeeld "aandoeningen van den oorlog, afwezigheid van haren man als soldaat", "mort d'un fils à l'armée pendant la guerre" of "verdriet en armoede gedurende den oorlog".

Is het een vrome wens om over pakweg zes jaar niet meer te moeten teruggrijpen naar deze gastbijdrage?

Patrick Bracke

Redactie	Patrick Bracke, patrick.bracke@gmail.com
Verantw. uitgever	Gilbert Ossieur, gilbert.ossieur@skynet.be Wieltje 11, 8900 Ieper
Bijdragen	Patrick Boone, patrick.boone@telenet.be Patrick Bracke, patrick.bracke@gmail.com Freddy Rottey, frottey@yahoo.com Chris Spriet, cspriet@gmail.com Johan Van Duyse, johan.vanduyse@hotmail.com
Vorm	B.AD

Auteurs zijn verantwoordelijk voor hun tekst. Voor gehele of gedeeltelijke overname is toestemming van de auteur vereist.

Deadline voor volgende aflevering: 4 NOVEMBER 2013.
Mail uw bijdrage naar flash@vriendeniff.be.

www.facebook.com/VriendenFriendsIFF
twitter.com/VIFF_IFFM_Ieper

Postadres VIFF: Kenniscentrum
Sint-Maartensplein 3, B-8900 Ieper
057 / 23 94 50

www.vriendeniff.be
info@vriendeniff.be

Castlecat Road te Ballymoney (Noord-Ierland)
© 13-14 juli 2013 – Diederik Vandenbilcke, diederik.vandenbilcke@telenet.be

DE SITE

Uit de uitnodiging voor de opening van de tentoonstelling N 50 51 40.9 / E 3 24 1.3 van Marcel van Eeden in Be-Part, Waregem op 31.08.13:

“In Be-Part toont hij drie series: ‘The Hotel (The Lobby)’, ‘The Room’ en een nieuwe serie die haar oorsprong vindt in een gebeurtenis die in maart 1918 in Waregem plaatsvond.”

Waar hier allusie op wordt gemaakt, was mij onbekend, maar op het onvolprezen Google lezen we over “Het drama van Nieuwenhove” op 27 maart 1918 waarbij 15 schoolkinderen en 1 volwassene het leven lieten.

Voor het volledige verhaal, ga naar <http://blog.seniorennet.be/wareber2> en zoek naar “drama Nieuwenhove”.

Freddy Rottey

Herdenkingsmonument te Bushmills (Noord-Ierland)

HET ONTROERPARCOURS VAN ...

Deze rubriek staat open voor al wie een speciaal plaatsje in haar of zijn hart heeft voor een plaats, een lied, een boek, een film, ... waar de Grote oorlog aan bod komt.

Mijmerijen bij een halfvergane oorlog

Une voix dans le désert. Getoonzet door oer-Brit Edward Elgar, op tekst van oer-Belg en anglofiel Emile Cammaerts (en.wikipedia.org/wiki/Une_voix_dans_le_désert). Bedenklijke start voor zo'n traject. Een roepende in een verbeelde woestijn. Zoals die vóór beeldhouwer Leonard De Visch' roepende soldaat op het Aartrijkse standbeeld, dat je passeerde, toentertijd. Viermaal daags, naar en van het schoolse front onderweg. In lange soldatenjas staat-ie, de man, bovenop een stuk of wat verhakelde lijken en karrenwielen, met daaronder die vreemde vraag. "Welk nut ligt er in het storten van ons bloed?" (ook in <http://etiennevermeersch.be/artikels/godsdienst-religie/lijden-niet-verheerlijken>). Werd toen, las je ergens, uniek-flamingantisch geduid. Nou moe. Alsof Vlaams bloedvergieten ineens het toppunt van zinloos zou zijn, futieler als van elke andere euh... sterveling. De pretentie alléén al. Toen, nu, straks: in oorlogstijd is geen druppel mensenbloed ooit legitiem geplengd. En in één asem weet je dat je de lat daarmee wel erg steil legt. À propos, daar stond je toen, in '59 of was dat '60, als onderwijzerszoon mooi voor Piet Snot bij: de lauwerkrans XXL-size – meer een tractorwiel - nauwelijks in bedwang, alvorens ze door tussenkomst van een plechtige francophone baron die geen werkhands had, aan de voet van die rits piottennamen zou worden geplaatst. Bijna 60 jaar nadien blijft ze nog hangen, die bijna-stilte: er bestaat een trompettend gesnotter bij rouwenden.

Kort door de bocht zwiep je naar die eerste tocht met Koen en Piet. We hebben in Serre de stoffige landweg linksaf ingeslagen richting het dubieuze veld van eer voor de jongens van Accrington. Onderweg duikt iemand een handgranaat op uit de akkervoor, legt hem oordeelkundig terug. Behoedzaam,

een mens weet nooit. Gloedvol-bedwongen ontvouwt Koen aan de Vrienden de noodlottige *roadmap* van wat de Accringtons die zomerse 1 juli '16 als een *walkover* en dus *a cushy job*, een 'eitje', is voorgespiegeld. Op *de roll call* de volgende dag noteert men een onthutsende 60 000 verliezen, dood, gewond of vermist. Wég hoop wég levens. Koens bedwongen relaas hakt zich in je hart met de scherpte van het metalen gedachtenisplaatje in de bast van ergens een boom. Of dit overgaat, vraag je? Gàat fantoompijn over?

Later laat die goede Koen de hele touringcar van Hellingman tot zwijgen komen. Het gezelschap valt stil vóór de boswachterswoning in de negorij Ors nabij het Seine-Oisekanaal. Wilfred O.'s *letzte Wörter* klinken. "Een ouwe rot met een walrusnor schilt patatten en laat ze patsboem in de pot vallen. Het leven is machtig, ma: het gevaar is geweken en pakweg over een week ben ik thuis. Eén iets moet je weten ma. Een betere bende maten dan de mijne hier, geen mens kan ze zich dromen." We schrijven 31 oktober '18. Luttele dagen later, en Wilfred wordt door een paar droge knallen neergehaald terwijl hij op een vlot het kanaal dwarst, dat zijn Styx wordt. Thuis in Oswestry verwelkomt plechtig klokgebeier de getekende vrede op het moment dat het fatale telegram bij het gezin-Owen in de bus valt. Wilfred werd niet ouder dan 25. Als alles er nog is, zit je Remembrancekruisje nog tussen de tralies van het kelderraampje. Owen, da's ook Lesters zoektocht met Piet, naar zijn oudoom op Proven, en zijn elegische visie van Owens ultieme gedicht *Anthem for Doomed Youth (Standing in Line - IFFM/ Vredesconcerten 2004)*. Voor déze Owen heeft Lester niets nodig dan zijn melodeon. Een enkele keer laat hij alléén die 'aan het woord', zoals tussen 2'46" en 3'28". Bij deze track, bij deze *bridge* drijf je telkens af: rouwklokken, oké, we doen ze luiden, want dat hoort zo. Maar helpen? Geen barst, toen niet, nu niet, nooit niet. Piet en Wims, Wilfreds en Blundens en Herman D.C.'s woorden proberen te vatten wat wel helpt en wat niet, Randall Casaers woorden indachtig: "Aaien is het enige

dat echt helpt." Com-passie, mee-lijden, een netwerk en een opvang zijn, al klinkt dat nog zo zoetsappig. *The poetry is in the pity*: groot gelijk, Wilfred. Al hielp jouw boeddhistische boodschap jou, en onze wereld vandaag voor geen meter. *Wish you were here*, Wilfred.

Wat je nog meer treft. We schrijven, zeg maar, 2003. Met een clubje derdes en vierdes uit Torhout doen wij, dat is Frank, Rik, ik en Jean-Marie (een oudgediende nog van Jan en Mariekes Volksboek en – spel uit 1977), onze jaarlijkse Vredesstocht. Op hun vrije woensdagmiddag nog wel. Vóór we in het Kemmelse Labyrint arriveren, waar de erwtensoepe en boerenbrood met –'hespe' ons opwachten – het is al aardedonker onderwijl - speelt Kwintijn, Jean-Maries jongste, zijn doedelzak warm achter een bosschage rond de Pool of Peace terwijl wij mijmeren bij dat heimelijk moois (de lielevijver) en het mistroostige Lone Tree, voorbij de koeien, en met het nachtlucht dat je uit de vlakke en uit Frankrijk tegemoetflonkert voor je uit. Het uitblijven van applaus voor Kwintijn was de ultieme beloning en een innig-schoon-en-triest moment. Jong volk, je moet het meemaken; kan máchtig zijn. Schoonheid kan wonen in het wit tussen spaarzaam vergaarde woorden, zoals in Ungarettis' *Soldati*, dat je daar reciteerde: "Als bij herfst aan de bomen: de blaren. Zo zit dat".

En nog zoiets. Je schaft je - voor twee keer - dat beduimelde exemplaar aan van Wilhelm Schreiners *Der Tod von Ypern* (De Dood van Leper). Je bereidt je erop voor in dat boek straks volop de Duitse (koekoeks) klok te zullen horen, en da's maar logisch: de andere kant deed niks anders. Maar wat je midscheeps treft is die stempel, met die adelaar, die swastika en daaromheen "Untersuchungsgefängnis Stuttgart". Blijkt dat dit eigenste boek is gelezen door de schuldeloze lieden die door dat notoire bruine regime 'kort gezet' waren alvorens de gewisse dood te worden ingejaagd. En wéér leer je: oorlog woekert op propaganda en machtsvertoon, én kan zodoende zijn gangen gaan, langdurig, hardnekkig, straffeloos. En dat wij deze demon, die ook in ons eigen zit, 'met alle geweld' te lijf moeten. Zoals de twee

top-erudieten Freud en Einstein (en Asimov) concluderen in hun briefwisseling *Warum Krieg?* (Waarom Oorlog?)

Ach waarom, ja. De Wannes zingt ervan: “*Gene god heeft ooit ‘ne werelddol in brand gezet*” (Al kol eleh, m. Ora Sittner). Hij kon er dus ook al geen vrede mee hebben. Of Rans & Flagel, de Willem of Thomas Friz (van *Zupfgeigenhansel*) die zoals Luc of Lester Simpson of Ron Kavana, de kwalijke gevolgen van verdeeldheid kennen en daarvan de loden last bezingen. In de wetenschap dat alleen in de verzoening de schoonheid en de troost te vinden zijn: *too-ra-loo-ra-laddie* (*Reconciliation*). Wat in jou dan weer een nieuwe herinnering losweekt. Het is 1999 en je vertegenwoordigt je school op een Comenius Internationale Conferentie die kandidaat-Esco-orts moet opleveren. Voor je je vergist lezer, néén, niks betaald mannelijk gezelschap voor krolse dames. *European School Coordinator*, dus. Klinkt al een pak minder aanlokkelijk. In één van de sessies worden we ingewijd in het o zo innovatieve ritueel en het educatieve plus van *Videoconferencing*. (Wisten ze toen veel dat we tien jaar later volop aan het *Skypen* zouden zijn, maar alla). Al werd je diep getroffen door de tie-in van Limburg met een school in Omagh, Noord-Ierland. Goed anderhalf jaar na de IRA-bom die Thatcher tot zwijgen had moeten brengen, kwam dus een zestienjarig meisje waar niet mis mee was, ogenschijnlijk toch niet, terug naar school. Tot zover niks aan de hand, hoor ik je denken. Dacht ook jij, toen. Alleen viel het je koud op je dak dat die leerlinge door die bom dus wel voorgoed blindgeslagen was. *Too-ra-loo-ra-laddie*: de wereld kan mokerhard zijn en verzoenen dus ook. Geen wonder of je bent als VIFF getrokken tot boeken als “*I shall not hate*”, van de Palestijnse arts-specialist Izzeldin Abuelaish. Verloor in het heilloze conflict in Gaza zijn drie dochters en een van hun nichtjes en toch houdt hij het gif van de haat af: hoe groots kan een mens zijn, desondanks.

Abuelaish komt aardig in de buurt van Vera Brittain toen. Intellectuele in de dop, gedoodverfd voor een academische topcarrière in een tijd dat een dergelijk perspectief voor een vrouw nog quasi uitgesloten was. Het lief ook van Roland Leighton, een tijdje lang actief in Plug Street (Wood), jawel, Frank VDB's ploegsteert. Vera beschrijft in haar

Jeugdtestament – wanneer raakt zo'n heroïsch én verfilmde levensverhaal – in godsnaam eens eindelijk vertaald?) haar processie van Echternach. Elke keer weer ontvallen haar haar dierbaren, te beginnen met haar Roland, waarna haar broer en twee nabije vrienden. In de seminaries rond the War Poets in 6 Latijn-moderne talen - wat een prachtervaring telkens weer, en Meg Crane van de Siegfried Sassoon Fellowship kan erover meepraten – vroeg een clubje leerlingen me eens of ik briefcorrespondent wou spelen in een dramatisering van een paar scènes. Ik voelde me diep vereerd dat het mócht. En D.D., blinde jongen met het hart op de tong, die ik ooit een geroeste granaatkartets in de handen stopte, flapte het er ineens uit: “Mijnheer, en 't is 'lijk een keisse!” Een *douille* als voelboek. Oorlog kan wreed schoon zijn, Dominique.

Nog een paar losse... flodders, om het af te leren. Wat me ook nog trof. De in ons museum tot leven gebrachte soldaat-schrijver en homo (de zoveelste) Eric Hiscock. Sublieme keus, dank je Piet: ik blijf er maar bij hangen, en mijn gemoed schiet telkens vol. Wie hoor ik zeggen dat IFFM 2.0 erop is verzakelijk? Of de toelichting, door een musicoloog, bij een machtige maar verwarrende opvoering van Brittens *War Requiem*. De meester moet het zijn tenor en bas ooit op het hart hebben gedrukt: ga scherper, harder, tegen elkaar in. Dit moet wringen, schééf zitten, krááfs overkomen. Oorlog is geen belcanto, is niet mooi, is geen sentiment.

Of die éne regel in een oorlogsgedicht van die goede reus Michael Longley: “En altijd zou het de laatste week van de oorlog zijn.” Anders gezegd: we schieten met ons samen geen spát op. Boxer, het trekpaard uit *Animal Farm* reageerde bij elke nieuwe tegenslag met: “*We will work harder*”. Kop in kas en voortdoen, flandriensgewijs. Kón dat dan zo zijn? Dat onze soort de mislukte mutant is, die het maar niét in zijn hersens krijgt, die mordicus verder knoeit. Dat het een genetisch mankement is, een chronische kortsluiting tussen onze amygdala en onze betere homo sapiens-hersenen. In elk geval schrijft Bertus Aafjes: “De mens is het dier dat met zijn voorpoten Bach speelt.” Móói compliment voor de dieren.

Twee boeken nog, ter afsluiting. Een opa heb ik nooit gehad. Of wél toch, als je het

goed bekijkt. Mijn grootvader sneuvelde einde mei 1918 langs de openbare weg in Leke. Hij was dagloner, en door de Duitsers verplicht tewerkgesteld. Door Britse schrapnel geraakt werd hij meer dood dan levend thuis gebracht, waar hij uitbloedde. Zijn pasfoto ligt hier bij me; hij lijkt erg op mijn broer. Mijn vader was 3 maand toen het gebeurde. Zijn gezin moest zonder inkomen verder. 14 jaar later zou het schoolhoofd Moetje (mijn oma) beloven: G. léért goed. Ik ga zorgen dat hij naar de Normaalschool kan gaan. Ik zorg wel voor de papieren bij het Fonds der Oorlogsweduwen en –Weezen. De felicitaties voor mijn vader staan nog in het handwoordenboek van Van Dale, een stuk dat ik koester.

En Margi Blunden vertrouwde me een paar jaar geleden toe hoe ze in de nalatenschap van haar vader Edmund een boek aantrof van ene Rudolf Binding (Duits soldaat-dichter, in meer dan één opzicht collega van haar vader), met daarin een kaartje: “*To Edmund Blunden, my comrade on the other side*”. Was dát nu eens geen schone gedachte, lezer, nu de oorlog straks honderd jaar ouder wordt? Die halfhartige gave des onderscheids eens niét laten spelen; àlle bij de strijd van toen betrokkenen voortaan in de herdenkingsvieringen betrekken; beseffen dat de gewone jongens ook maar hun plicht deden. Radertjes waren in een te grote en nietsontziende machine. Sassoon deed het voor (*Reconciliation*). Sorley (*To Germany*). Blunden. Binding. Latzko, die een boek opdraagt: “*To friend and foe*” (Voor vriend en vijand). De talloze vrijwillig verpleegkundigen. Harry Patch, de Nelson Mandela-piot, in zijn laatste woorden: “*They were brave soldiers too*”. Is het niet dát waar zij toen, net als wij nu, onrustig naar op zoek waren: naar adel van geest?

Wandelend door de jaren en de hectaren van het geheugen bleef ik hangen bij deze mijmerijen. Ze waren een zwijgzaam oponthoud. Komt van ‘op’ en ‘onthouden’. Denk ik. Bij zo'n oorlog hoort vooral dát: veel zwijgen. En omdat zo'n oorlog onuitsprekelijk is, moet Wittgensteins boutade dan maar van toepassing op heem zijn: “Datgene waarover men niet spreken kan, daarover moet men zwijgen”. Het was ook Shakespeares laatste woord, na de slachting in zijn Hamlet: “*The rest is silence.*”

Chris Spriet

Redmondwandeling: brief

Op 7 juni 2013 nam Brian Hanratty deel aan de Redmondherdenking. Hij bezorgde ons een brief die 2ND LIEUT. Patrick Alphonsus ("Alphie") Hanratty aan zijn moeder schreef.

B.E.F.

14th June '17

My dearest mother,

Hope you are all quite well. Thanks for your letter of 6th received. I think I wrote since then. I have been intending for days to write and give you some idea of our "big day" but really I feel that any attempt at realistic description would be absolutely futile. However I shall try to give you a little idea of my experience.

On the night of the 6th we left our camp a couple of miles behind the lines to take our places in the assembly trenches from which we were to attack in the morning and I have never seen the crowd in better spirits – everyone keen and resolved to "do or die." Our march up was without event. We

went quietly and there was a touch of solemnity in the silence. Our guns of course were hammering away – a slow but continuous fire – as they had been for a week, smashing up the enemy trenches, obstacles and defences. It was almost midnight when we got into position and then grenades and other necessaries were served out; a rest for little over an hour – then hot tea was brought up and served. Just before this, we were told we were to attack at 3.10 a.m. just about dawn. It was really wonderful how the secret was kept about day and time.

After tea when everything was squared up, we settled down in the trenches. It was then getting pretty near the time. I should have mentioned that I was arrayed as a full blown private except for the stars on the shoulders – strict orders that the officers were to dress the same as the men. We were in the second wave of the attack – the battalions in front of us (in our front line trench) were to attack at Zero hour 3.10 and go about half way up the ridge. We started 2 hours later and went through them to the furthest objective just over the ridge.

Well, to continue, we settled ourselves in the trenches and waited for the big moment. About 3.05a.m. the continuous bombardment died down somewhat and just before 3.10 a.m., there was a distinct lull. Right on the minute there was a succession of dull explosions accompanied by huge red flashes along the enemy's line. The mines had gone up. The earth trembled and quaked and huge pillars of earth shot up seemingly hundreds of feet from the lines opposite. In that instant, hundreds of yards of the enemy's front defence system had been obliterated and

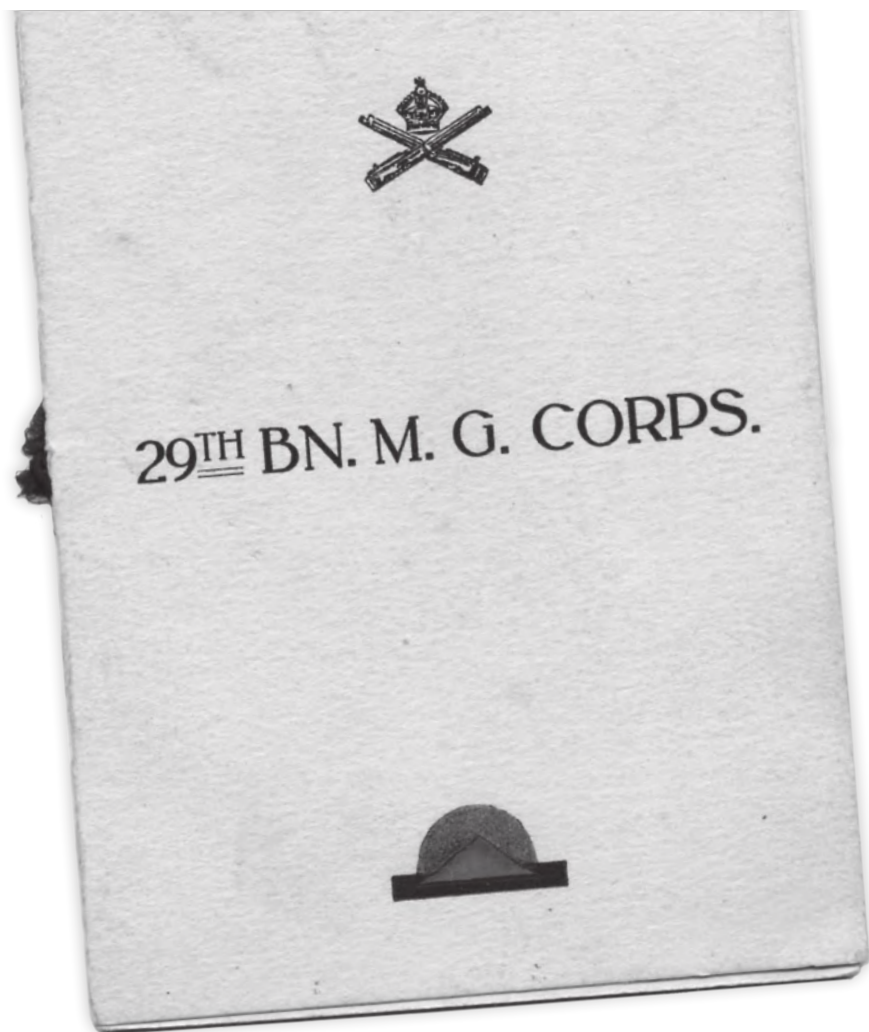
yawning craters now where once had been dug-outs, concrete machine gun emplacements, trenches and no one knows how many men.

Before one had time to think of any of these things, the artillery opened up with one huge crash – try to imagine it – the greatest concentration of artillery that has ever been employed on a front of nine miles opening like one gun. Just one constant terrific roar. We knew that the boys in front had gone over and waited as patiently as we could.

Our turn. Those two hours did seem ages, but we heard good reports from the fight and something told us we were going to have a successful day. The Bosche did send over a few shells, but nothing much – we didn't have a casualty in the trenches.

At five minutes to five, we got out and formed up to move off in artillery formation. At 5.10 a.m., we started off keeping our formation just as though on manoeuvres and feeling much the same. We could see our fellows knocking about casually on the intermediate small ridges in front and knew that the day was going well.

The going wasn't too bad till we got to what had been only a few hours before the German front line. The spectacle that met our eyes there was really awesome – the line had been battered beyond recognition and as far as one could see, the slope of the ridge was a great desert ploughed up by shells. Not a foot of ground was missed! Truly, the artillery had done its work thoroughly. The going over this ground was very heavy and our progress was much more slow. We plodded on over the shell blasted ground without mishap till we reached the line captured by the troops

in front – where our job really started. Here, we had to wait a little as our artillery barrage was resting for a time just in front of the line. This of course was all according to programme and we knew exactly the minute it would move on and we could follow behind it safely. The other crowd had very cheery news. They had kept up behind the barrage. Practically no opposition and had got a lot of prisoners – we had met scores going back as we came up. The less fortunate ones were lying about all over the place – rather a gruesome sight.

Perhaps I should try to describe what a barrage is like. There are two kinds – standing barrage and creeping barrage. The former is simply a heavy bombardment, chiefly by big guns of enemy points of resistance and defensive lines. These places are bombarded continuously until the attacking troops are getting near the place. Then the bombardment ceases. The creeping barrage is rather more complicated. It commences with a

bombardment, chiefly by the field guns of the enemy's front line. With a concentration such as we had, not a single inch of the nine miles of line would be missed – simply a continuous rain of shells right along the line, as hard as the guns can go – and they can manage a good few in a minute. Then, as the line of infantry moves forward, so does the line of shells, right along like clockwork. The infantry moves along close behind this wall of steel and is on top of any of the enemy who are left before they can get out of their funk-holes or dugouts. On important lines of enemy trenches, this barrage rests for several minutes so the infantry have to wait behind it until it lifts and moves on again.

Well, as I said, we waited at the last captured line till the barrage in front lifted, as it did to the minute, 7.30 a.m. When we saw it moving on, we started off keeping close up and meeting with no opposition and practically no shelling from the Bosche. We got right on and extended into line just behind a small

ridge near the crest of **the** ridge itself. As we got on the crest of the small ridge a few machine guns opened on us from near our objective – we then got along cautiously taking what cover we could and flanking the spot from which the guns seemed to be firing.

We got some of our machine guns to fire on the spot and meantime a tank ambled up and had a pot at them with his guns. We were all the time getting closer, though we had a few casualties on the way. My best sergeant was knocked out here. Next, we dropped a few rifle grenades on them and as it was getting too hot for them, they hoisted a white flag. As we got up to go forward, one of the machine guns opened again, but we rushed in – the fellow who waved the white flag won't wave anymore. Seeing the game was up, they all came out with hands up and "Mercy Kamerad!" They were all in dug outs round about and we captured all, 40 officers and a big crowd of men. We were then close to our objective which we carried without any further trouble and proceeded to dig in – dead beat as we were with the heavy going, but happy and proud in the knowledge that we were over the crest of the famous Messines ridge and that **we** had done **our** job anyway.

We arrived there about 9 a.m. – a pretty good mornings work. We had succeeded gloriously in what had been considered a big undertaking and our casualties had been extraordinarily light. I got my platoon (just over 40 strong) to the objective over the ridge a distance of about two miles with a total of 3 casualties – only one killed. We were very unfortunate in losing the man who was commanding the company, Lieut. McLaurin – one of the best. He

was hit in the ear by a machine gun bullet, but persisted in carrying on and a few moments afterwards, was hit again in the abdomen and died in a few minutes. Two other officers were wounded. We dug ourselves in at the objective and prepared for anything in the nature of a counterattack, but none was forthcoming. I think Fritz was utterly disorganised.

About noon, fresh troops came through and pushed on far forward with very little resistance. Early next morning, we went back for a rest and how did

we sleep ! Our trophies include a field gun and several machine guns, not to mention the numerous revolvers, (I have a small automatic) caps etc. that were picked up all over the place. Unfortunately I couldn't get one of their fancy helmets – I think they don't have them near the front now. The Ridge is now well behind and I don't think there's the slightest danger that Fritz will ever see it again. Our boys are all very bucked with their success and anxious to repeat the dose. The tanks were great, but they didn't really get a chance to do anything. Well, I'm sure I shall

never forget that Corpus Christi morning (I didn't know till afterwards that it was the feast) and especially Zero minute, nor would I have missed the show for worlds. Must conclude now. I think I've rather surpassed myself although the description conveys very little of the actual thing. Thank you all for your prayers. I know that it is due to them I have come through it all unscathed. God bless all and good night. Very best love

Your affectionate son, Alpie

Remembrance

VRIJDAG 21 JUNI 2013:

adj. Armand Van Eecke

Tijdens gevechten bij *De Kippe* op 09 september 1918, als voorbereiding op het bevrijdingsoffensief in de Belgische sector, stierf adjudant Armand Van Eecke. Op 21 juni 2013, bijna 95 jaar later, trokken leerlingen van de Vrije Basisschool Immaculata te Ieper naar zijn standbeeld in Merkem. Onder die leerlingen bevond zich de achterkleinneef van de adjudant. Samen met de Vrienden van het In Flanders Fields Museum (VIFF) en initiatiefneemster Annemie Decoene hielden ze er een druk bijgewoonde herdenking.

Het historische verhaal van de Eerste Wereldoorlog in onze West-Vlaamse frontstreek brengen is één. Ditzelfde verhaal op een verstaanbare manier brengen voor kinderen van het lager onderwijs is twee. Als stad heeft Ieper het voordeel dat het een traditie heeft van zien, weten en vertellen wat oorlog is en wat het veroorzaakt. Maar hoe maak je het dan tastbaar? Hoe intensifieer je de beleving van wat nog zichtbaar is? Maar ook van wat er niet meer is? Het gemis van die zovele honderdduizenden slachtoffers bijvoorbeeld? Hoe breng je dat dan op kindermaat? Toevallig zat Matthias Leroy in de zesde klas. Matthias is de achterkleinneef van adjudant Armand Van Eecke en was het aanknooppunt voor het aanvoelen van het oorlogsgebeuren.

Jeugd sensibiliseren voor de verschillende facetten van oorlog was dus Annemie's toedracht. En de gevolgen voor de gewone mens die hierin wordt meegesleurd. Laat dit nu net de rode draad zijn doorheen de scenografie van het In Flanders Fields Museum.

Een doelstelling ook die zo nauw aansluit bij de VIFF : de menselijke ervaring in de oorlog, de persoonlijke getuigenissen van die oorlogservaring en het herdenken ervan nu die persoonlijke getuigen er zelf niet meer zijn. Het hoeft dan ook niemand te verbazen dat de VIFF geen ogenblik

aarzelden om dit initiatief logistiek en inhoudelijk mee te ondersteunen. Ikzelf trok mee om onderweg hier en daar wat duiding te geven.

En op 21 juni 2013 was het zover. 's Morgensvroeg werd verzamelen geblazen aan de schoolpoort voor de

leerlingen van het zesde studiejaar. Met de fiets ging het langs de boorden van het Kanaal Ieper-IJzer naar Steenstrate en Drie Grachten. De Tweede Slag bij Ieper en in het bijzonder de eerste Duitse gasaanval werden er toegelicht net als het verschrikkelijke *friendly fire*-incident met de Zouaven.

Iets voor de middag was het moment aangebroken voor de herdenking en Matthias Leroy, de achterkleinneef van Armand Van Eecke. Wat ongewoon maar daarom niet minder innemend, richtte de tiener aan de voet van het standbeeld van Armand Van Eecke het woord tot de burgemeester, de voormalige gouverneur, de talrijke familieleden,

de vele schoolvriendjes en VIFF's. Matthias schetste het verhaal van zijn overgrootoom zo kortdaat en gevat dat ik daar eigenlijk weinig aan toe te voegen had. De familie wenste eveneens van de gelegenheid gebruik te maken om in naam van alle familieleden het bestuur van de VIFF voor de ondersteuning te bedanken. En ze wisten het bijzonder te waarderen dat het beeld van Armand Van Eecke voortaan wordt afgebeeld op de nieuwe lidkaarten van de VIFF.

De inwendige mens werd versterkt op de site van de verdwenen Beukelaremolen te Merkem. De familie, eigenaars van de brouwerij Leroy, stonden erop iedereen een natje aan te bieden. En dan was het tijd om de terugweg aan te vatten. We konden uiteraard niet voorbij aan de Kanaalsite John McCrae, één van de drukst bezochte oorlogssites in de Westhoek en de begraafplaats Essex Farm Cemetery met het graf van Joe Strudwick. Met zijn 15 levensjaren één van de jongste onder de gesneuvelden in de Ieperboog. Sommige leerlingen stelden vast dat hun oudere broer net dezelfde leeftijd heeft als Joe toen hij om het leven kwam. Toen ze dit realiseerden werd het een ogenblik echt stil. Net vóór het gillen van de schoolbel arriveerden we terug aan de schoolpoort. Tevredenheid en leerrijk waren de woorden die bleven nazinderen vooraleer het weekeinde aan te vatten. Een initiatief dat werd gesmaakt door de leerlingen en dus navolging verdient. Langs deze weg nogmaals vanwege de VIFF onze appreciatie en een dikke pluim voor het prachtige initiatief van Annemie. De trip voor volgend jaar heb ik ondertussen al aangestipt in mijn agenda.

Patrick Boone

ZATERDAG 6 JULI:

*Pte. James Hepple/Heppel, geboren Robert Hope
(Elverdinge, Ferme-Olivier Cemetery)*

"31ste Mei 1916.

Zal ik u vertellen over de verschrikkelijke gebeurtenis die ik heb meegemaakt...

Ik kreeg zopas de taak om een deserteur voor te bereiden op zijn dood. Dat betekent hem het nieuws over de executie brengen, hem helpen bij het schrijven van zijn laatste brieven, met hem de laatste nacht doorbrengen op het stro in zijn cel. Maar ook proberen zijn ziel op de ontmoeting met God voor te bereiden, bij de executie aanwezig zijn en hem onmiddellijk begraven. De gruwelijke gedachte van zijn executie overmande mij toen ik zijn laatste brief schreef, maar ik probeerde om het niet te laten merken.

Maandagnacht was ik bij hem en dinsdagochtend om 3.30u werd hij geëxecuteerd. Hij lag urenlang naast me, met zijn hand in de mijne. Arme kerel, het zag er niet goed uit, maar hij stapte dapper de dood tegemoet en nam alles in zich op wat ik hem kon leren over God, zijn vader, Jezus zijn redder, en de realiteit van de vergeving van zonden. Ik voel me een beetje geschokt door dit alles, maar mijn zenuwen, God zij dank, hebben mij niet in de steek gelaten. Iedereen die van mijn zware beproeving wist, was heel attent. Ik zal u een andere keer meer vertellen. Ik wil deze gedachten zo veel mogelijk uit mijn hoofd verdrijven en vergeten.

*Rev. Captain Guy Rogers
MC - Chaplain, 2nd Irish Guards,
July 1916¹*

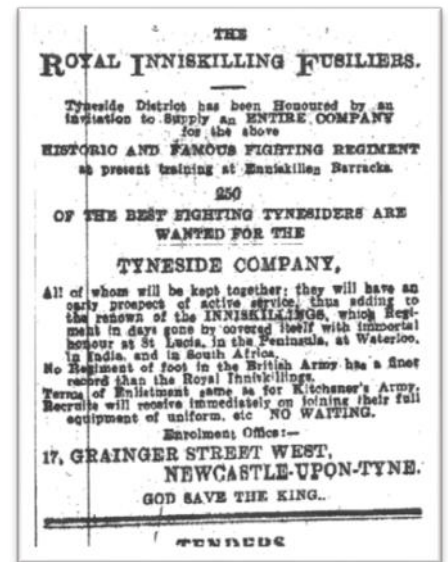
¹ Dominee Guy Rogers werd later Rector aan de St Martin Kerk in Birmingham en werd eveneens mentor van mijn vader Dominee Robert Simmons.

Soldaat 23726 James Hepple/Heppel alias Robert Hope

Rond de eeuwwisseling 1800-1900

Robert Senior (°1874 Millfield, Sunderland, +1958) huwt met Mary Usher Rennoldson (°1870, +1955) in 1895. Een jaar later, in 1896, ziet Robert William Hope het levenslicht. De grootmoeder (langs moeders kant) van Robert, Isabella Heppell, van wie Robert zijn alias heeft, sterft op 65-jarige leeftijd in 1911. Robert is dan 15 en het is makkelijk om zich voor te stellen dat Robert een goede band had met zijn oma. Volgens de census (volkstelling in Engeland en Ierland) van 1901 woont de familie Hope in Bright Row nr 3, Deptford, Sunderland (noordoosten van Engeland). Robert was toen het enige kind. Uit de census van 1911, Robert was toen 15 jaar oud, leren we dat de familie ondertussen verhuisd is naar Cornwall Street nr 10, Deptford, Sunderland. Het gezin is ondertussen uitgebreid met nog 3 kinderen: James (°1900), Elenor (°1904) en Edith (°1907). Vóór de oorlog werkt Robert, net zoals zijn vader en de meeste mannen in de stad, op één van de vele scheepswerven in de streek. Er is verder niets gekend over Robert en zijn familie. Er bestaan geen foto's van Robert, noch als burger, noch als soldaat. Waarom de in Engeland wonende Robert Hope op 7 juni 1915 verkoos om, onder de pseudoniem James Hepple (de meisjesnaam van zijn

grootmoeder), bij het Ierse Regiment Royal Inniskilling Fusiliers te tekenen blijft een mysterie. Arbeiders in de scheepsbouw ge-noten immers een 'bescherming' en werden niet opgeroepen voor militaire dienst. Robert koos om te gaan vechten, misschien tegen de zin van zijn familie, wat de pseudoniem zou kunnen verklaren. Of was het een onbezonnen beslissing, of was Robert uit op avontuur? Waarom koos Robert dan voor een Iers en niet voor een lokaal Engels regiment? Het Royal Inniskilling Fusiliers regiment had het door de politieke situatie in het noordwesten² niet gemakkelijk om jonge mannen te rekruteren en probeerde in Schotland, waar heel wat Ieren woonden, aan de nodige mannen te raken. In december 1914 neemt het Ierse Inniskilling Regiment het Schotse rekruteringsbureau in Newcastle over en plaatst advertenties in de lokale kranten. Voor de jonge mannen in de streek, van wie hun toekomst zich zo goed als zeker zal afspelen in de koolmijnen of op de scheepswerven, zal zo'n advertentie ongetwijfeld avontuurlijk geklonken hebben. Bovendien bood het Ierse regiment een militaire training aan in Ierland; terwijl de andere rekruteringsbureaus een lokale opleiding aanboden, boden de Inniskilling een romantische bestemming zoals Derry³ aan.

Links een oproep in de krant voor het rekruteren van jonge mannen in Tyneside (Engeland) voor het Ierse regiment (26 dec. 1914). Rechts Londonderry/Derry en Sunderland op een rekruteringsposter (1915)

Robert wordt in de zomer van 1915 opgeleid in 'Ebrington Barracks' in Londonderry, het opleidingskamp van de Royal Inniskilling Fusiliers. In diezelfde Ebrington Barracks volgt ook Alan Lendrum een opleiding. Alan was een paar maand voor Robert bij de Royal Inniskilling gegaan, in december 1914. Alan volgt er een officiersopleiding. Eén van de leidinggevende officieren in het kamp is Charles Lendrum, een neef van Alan. Charles was voor de oorlog eervol ontslagen, maar trad opnieuw in dienst in april 1915. Eind april 1915 werd Charles bevorderd en naar het front in Frankrijk gestuurd.

² Ierland was toen nog niet onafhankelijk en was bezet door Engeland. Vanaf de jaren 1880 probeerden de Ieren grotere autonomie (home rule) te verkrijgen binnen het Verenigd Koninkrijk, maar deze pogingen bots-ten steeds op tegenstand van de Conservative Party. Pas in 1914 werd eindelijk een wet voor *Home rule* aan-genomen, maar de inwerkstelling werd uitgesteld tot na de Eerste Wereldoorlog. In 1916 brak een nieuwe op-stand uit in Ierland, de Paasopstand, en in 1919 besloten parlementsleden van de nieuwe Ierse partij Sinn Féin om een onafhankelijk Iers parlement en onafhankelijke Ierse regering in Dublin op te zetten. Datzelfde jaar brak een drie jaar durende Ierse onafhankelijkheidsoorlog uit.

³ De stad wordt door Britten en Ierse unionisten meestal *Londonderry* genoemd, en door Ierse nationalistena meestal Derry. Het grootste deel van de inwoners van de stad is katholiek en gebruikt de naam 'Derry'. De stad heet officieel 'Londonderry', maar de gemeente eromheen heet officieel 'Derry'.

Charles zal er een tijdje de leiding hebben over het 1ste bataljon Royal Inniskilling Fusiliers. Hij wordt dodelijk verwond en sterft in november 1916 in een ziekenhuis te Rouen⁴.

foto van Rosina McGilloway. Van Robert zouden er, volgens familieleden van Rosina, nooit foto's bestaan hebben.

Terwijl hij nog in opleiding is in Derry, bekeert Robert zich tot het katholiek geloof en trouwt in de Long Tower Catholic Church in Derry met Rosina McGilloway op 6 augustus 1915. Zoals verwacht staat er in de Stig, het maandblad van het regiment, niets te lezen over het huwelijk van deze gewone soldaat. Huwelijken van officieren worden wel gepubliceerd. Op de huwelijksakte staat Ebrington Barracks in Londonderry als woonplaats van Robert ingevuld en onder 'beroep vader' liet Robert 'scheepswerf' optekenen. Rosina woont in 9 Moehans (Meehan's) Row, Water-side, Londonderry en was in een fabriek tewerkgesteld.

De Balkan, Gallipoli

Veel zullen Rosina en Robert elkaar niet gezien hebben want 3 maanden

na zijn huwelijk wordt Robert in november naar Gallipoli (Turkije) gestuurd waar hij bij de D-companie van het 1st Battalion Royal Inniskilling Fusiliers wordt ingedeeld. Kort na zijn aankomst in Turkije beslist het opperbevel van de geallieerden om de Darda-nellen-campagne te stoppen en zich geleidelijk terug te trekken uit het Gallipoli-schiereiland. Na twee maanden strijd in Gallipoli wordt Robert en zijn bataljon begin januari 1916 geëvacueerd en overgeplaatst naar Egypte. Nog eens twee maanden later wordt het bataljon overgeplaatst naar het front in Europa.

Het front in het westen, de Somme

Op 18 maart 1916 ontscheept het bataljon van Robert in Marseille om als onderdeel van de 87ste Brigade, 29ste Divisie dienst te gaan doen in Frankrijk en Vlaanderen. Dezelfde dag nog wordt het bataljon in Marseille op de trein gezet met bestemming de Somme, om er geleidelijk gewoon te worden aan het vaste patroon van oorlogvoeren aan het westelijk front: van de frontlijn naar de training- en rustkampen en terug...

Op 23 juni 1916 wordt de 87ste brigade (met het eerste bataljon) overgeplaatst naar de loopgraven tegenover een groot Duits militair bolwerk nabij Beaumont-Hamel. De dag erop start de geallieerde artillerie een enorm bombardement op de Duitse stellingen, een bombardement dat 7 dagen en evenveel nachten zou duren om uiteindelijk stil te vallen op 1 juli, om 7 uur 's morgens, net voor de Britse aanval die de Slag van de Somme zal inleiden.

Op 1 juli, de eerste dag van de slag van de Somme, om 7u30, zetten over een breedte van dertig kilometer 140.000 geallieerde soldaten de aanval in. Het bataljon van Robert (36 officieren en 916 soldaten sterk)

heeft als doel de stellingen rechts van 'Y Ravine' in te nemen. Een zinloze opdracht zou later blijken. Het plan was om met mijnen, die ze via tunnels tot onder de vijandelijke stellingen hadden gebracht, de Duitse posities op te blazen en die dan in te nemen. De mijn onder de Hawthorn Redoubt ontploft om 7u20, maar de geallieerde aanval wordt zoals gepland pas 10 minuten na de ontploffing op gang geblazen, waardoor de Duitsers tijd genoeg krijgen om hun stellingen opnieuw te bemannen. Van zodra de Royal Inniskilling Fusiliers de loopgraven verlieten, liepen ze in een regen van Duitse kogels. In het dagboek van het eerste bataljon lezen we: *"zoals bevolen ging het bataljon richting het doel van de aanval, dat bestond uit de eerste drie linies van de Duitse loopgraven. Van zodra de mannen boven op de borstwering van de loopgraaf komen, lopen ze een moordend kruisvuur van Duitse machinegeweren tegemoet en werden ze afgeslacht. Het aantal slachtoffer is enorm: 4 officieren gedood, 4 vermist, 11 gewond. Manschappen: 50 gedood, 225 vermist en 265 gewond.."*

1 juli werd de bloedigste dag in de geschiedenis van de Royal Inniskilling Fusiliers. Meer dan de helft van het 1ste Bataljon is gewond, vermist of gedood (samen 19 officieren en 540 manschappen). Het Britse leger zou tijdens die eerste dag van de slag van de Somme bijna 60.000 slachtoffers tellen.

In de vroege morgen van de 2de dag wordt het bataljon, of wat er van restte, afgelost en uit de frontlijn weggehaald. Daarna blijft het bataljon in de Somme-omgeving, afwisselend in de frontlijn of in bivak, maar het wordt niet meer ingezet in grote aanvallen. Eind juli wordt het bataljon overgeplaatst naar regio leper, in die periode een

⁴ Majoor Charles J.W.K. Lendrum ligt begraven op het St Sever Cemetery in Rouen.

kalmere regio aan het front. Maar tijdens de nacht van 8 op 9 augustus 1916 zetten de Duitsers bij Potijze een gasaanval in: 88 Inniskilling Fusiliers sterven in de gasaanval, 47 raken gewond. Op 5 oktober wordt het bataljon weer naar de Somme overgeplaatst om er vlak bij Montauban de met modder volgelopen loopgraven te bemannen. Hoewel het bataljon niet bij grotere aanvallen wordt ingezet, vallen toch vele slachtoffers.

Vermist

Bij het vallen van de avond, op 21 januari 1917, marcheren Robert en de andere mannen van het 1ste bataljon van hun kampplaats in Carnoy weg om hun plaats aan het front te gaan innemen. Als ze hun bestemming bereiken hebben, is Robert er niet meer bij; hij is vermist. In die periode maakt het 1st Bataljon Royal Inniskilling Fusiliers deel uit van de 29ste Division.

De divisie is dan volop in voorbereiding voor de aanval op Le Transloy, die een paar dagen later op 27 januari zou plaats vinden. Het 1ste bataljon zal tijdens die aanval met succes het vooropgestelde doel, twee linies in de Duitse stellingen, bereiken. De zware Duitse tegenaanval wordt met succes afgeslagen. Maar de tol was zwaar; op 27 en 28 Januari vielen weer 140 slachtoffers, waarvan 44 doden, in het bataljon.

Er wordt niets meer gehoord over of van Robert Hope, tot op 1 mei 1917, toen 2 MP's Robert slapend terug vinden op de bovenste verdieping van een verlaten huis in de stad Albert. Toen ze hem vroegen waar zijn bataljon was, antwoordt hij 'In Bapaume, ik ben naar hier gekomen om wat inkopen te doen voor mijn kapitein'. Hoewel Robert, op vraag van de MP's, zijn soldijboekje kan voorleggen, besluiten Lt/Corporal Bolas en zijn kompaan Lt/ Cpl Dyer hem toch aan te houden en

gevangen te zetten. Robert belandde uiteindelijk in een gevangenis in of rond Fienvillers. In de omgeving van het dorpje Fienvillers verblijft de 29ste divisie in een tentenkamp. Er wordt getraind en de divisie wordt wat gereorganiseerd en op sterkte gebracht na de recente veldslagen. Robert Hope wordt beschuldigd van desertie en komt op 9 juni 1917 voor de veldkrijgsraad in Fienvillers te staan. Robert krijgt geen hulp en moet zijn verdediging op zich nemen. De aanklager is het 1ste bataljon Inniskilling Fusiliers, vertegenwoordigd door Lt Swindels. Majoor Arthur Wrenford, geassisteerd door kapitein Haydon en Luitenant Morris, zit het proces voor.

Julian Putkowski (auteur van het boek 'Shot at dawn') suggereert dat, volgens de geschreven verslagen van dit proces, het proces niet langer dan 10 minuten kan geduurd hebben. De eerste getuige CSM William Small zei dat Hepple aanwezig was toen het bataljon op de hoogte werd gebracht dat ze naar de loopgrachten in de frontlijn zouden worden gestuurd, maar dat hij op een onbekend tijdstip, toen ze op weg waren naar het front, er niet meer bij was. De 2 MP's vertelden nogmaals wat Hepple zei toen ze hem ontdekten in Albert. Roberts verdediging was kort: 'Toen de politiemannen mij arresteerden zei ik hen dat ik op weg was naar mijn bataljon. Ik dacht dat ik ze ergens in de omgeving van Bapaume zou aantreffen'. Het hof werd vervolgens op de hoogte gebracht dat Robert op 7 juni 1915 als 19-jarige in dienst ging, dat hij een ongeschonden staat van dienst had. In het verslag van het proces staat niets te lezen wat hem motiveerde om zijn plicht in de loopgraven te ontvluchten, noch over hoe hij de 14 weken afwezigheid doorbracht.

Het verdict is hard: Robert Hope wordt schuldig bevonden aan desertie en wordt ter dood

veroordeeld. Robert zal geëxecuteerd worden. De uitspraak wordt door de divisie en legergroep bevestigd en Roberts dossier wordt doorgestuurd naar opperbevelhebber Haig, die als laatste het vonnis moet bevestigen of afkeuren. Haig is de enige persoon die de executie van Robert kan tegenhouden.

In de periode van het proces komt Kapitein Alan Lendrum aan in Fienvillers om zich bij het 1ste Bataljon Royal Inniskilling Fusiliers te voegen. Alan vocht eerder bij het 2de Bataljon en werd op 1 april 1917 nabij St Quentin gewond aan de schouder. Alan werd naar Engeland overgebracht voor verzorging. Van zodra hij fit verkaart was, liet Alan zich weer overplaatsen naar het front.

In Vlaanderens velden

Kort na de aankomst van Alan in Fienvillers wordt de 87ste brigade overgeplaatst naar het front in Ieper, ter voorbereiding van de 3de slag bij Ieper. Op 26 en 27 juni 1917 vertrekt de brigade vanuit de stations van Candas en Doullens met bestemming Proven nabij Poperinge. Robert Hope wordt ook op de trein gezet. Het 1ste bataljon komt in de namiddag van 27 juni aan in Proven en wordt direct doorgestuurd naar het front. Diezelfde avond zit het bataljon in de loopgraven van de Zwaanhof sector, ten oosten van Boezinge. Robert wordt overgebracht naar een gevangenis, misschien de gevangenis in Poperinge. Veldmaarschalk Haig is ondertussen teruggekeerd uit Engeland en heeft zijn intrek genomen in zijn hoofdkwartier in Montreuil (F). Op 29 Juni 1917 bevestigt Haig het doodsvonnis van Robert Hope. Er is geen weg meer terug voor Robert: hij zal geëxecuteerd worden van zodra de getekende papieren op het hoofdkwartier van het 1ste bataljon aankomen en de mannen van het 1ste bataljon terug zijn uit de loopgraven aan het front.

Omwille van het voorbeeld.

In de meeste gevallen wordt de executie uitgevoerd door een aantal mannen van het bataljon waartoe de ter dood veroordeelde behoorde, of moesten de kameraden van het bataljon de executie bijwonen en na de executie voorbij het dode lichaam marcheren. Omwille van het voorbeeld.

In de namiddag van de 2de juli wordt het 1st bataljon afgelost in de frontlinie en een paar uur later komen ze aan in een tentenkamp ten noorden van de gemeente Brielen. Vermoedelijk wordt Alan kort na hun aankomst aangeduid om het executiepeloton te leiden. Maar Alan weigert het bevel met het excuus dat hij de man in kwestie en zijn familie kende, en dat hij meende dat hij het bevel voor zo een taak niet zou moeten krijgen.

Alans weigering verandert niets aan het lot van Robert. Robert wordt bij dageraad geëxecuteerd op donderdag 5 juli 1917. Het is niet bekend waar Robert gedood werd. Misschien op de koer van stadhuis van Poperinge, waar een aantal dodencellen waren en waar al meerdere executies waren uitgevoerd. Misschien werd Robert overgebracht naar de ruines van het kasteel van Elverdinge of naar de wat verder gelegen kampplaats van het 1st bataljon.

Robert wordt begraven op een klein kerkhof naast 'Florend farm' in Elverdinge.

Deze begraafplaats is amper 2 km verwijderd van de kampplaats, en zou op de weg kunnen liggen als je van Poperinge naar de kampplaats zou marcheren.

Het kerkhof heet nu 'Ferme Olivier Cemetery'⁵ en Roberts graf kan in plot 3, rij G gevonden worden.

Volgens CWGC liggen de mannen in plot 3 begraven volgens datum van overlijden. Alle mannen die vlakbij Robert begraven liggen stierven in die zelfde periode, begin juli 1917, waaruit we mogen besluiten dat Robert vandaag nog steeds rust in zijn oorspronkelijk graf.

Kort na de executie van Robert moet Allen voor de krijgsraad verschijnen. Het weigeren van het bevel kost hem zijn rang. Alan krijgt een serieuze berisping en wordt gedegradeerd tot luitenant. In Augustus 1917 wordt Alan overgeplaatst naar de 1st Royal Dublin Fusiliers.

foto van het 1ste Bataljon Royal Inskilling Fusiliers in de periode van Roberts executie. Alan Lendrum ligt helemaal vooraan links. De foto is in de omgeving van Vlamertinge genomen in Juli 1917. Volgens de dagboeken van het bataljon verblijven ze maar een paar dagen in de omgeving van Vlamertinge: van 2 tot 6 juli 1917. Zittend, helemaal rechts, dominee Francis Charles Devas. Hij kreeg het geklaard om zijn hondje overal mee te krijgen; in Gallipoli, Frankrijk en Vlaanderen. Dominiee Devas zal ongetwijfeld Robert bijgestaan hebben en getuige geweest zijn van de executie.

Na de dood van Robert hertrouwt Rosina in april 1918 met Albert Harrod. Op de huwelijksakte staat vermeld dat ze een 'spinster' (oude jonge dochter) is, wat zou kunnen betekenen dat haar man Albert niets over Robert Hope wist, en dat er heel waarschijnlijk geen kinderen waren uit het eerste huwelijk.

Rosina en Albert krijgen samen 10 kinderen en verhuizen in 1940 naar Londen. Later verhuizen ze naar Gloucestershire waar Rosina in 1971 overlijdt.

De kinderen van Rosina en Albert wisten klaarblijkelijk niet dat hun

moeder al eens getrouwd was, maar intrigerend genoeg, wisten ze wel dat hun moeder haar leven lang contact had met iemand in Sunderland, de geboorteplaats van Robert.....

Bijna 80 jaar lang kreeg Robert niet de eer die hem toebehoorde. Deserteurs waren lafaards, een schande voor de familie. Roberts naam komt dan ook nergens voor op een monument of in de lijsten van "zij die een heldendood stierven" tijdens WO1.

In de jaren '90 brengen 2 boeken ('Shot at Dawn' and 'For the Sake of Example') de executies in het

nieuws. De auteurs uiten hun twijfels over de gang van zaken bij de uitspraken van de krijgsraden en verdedigen de stelling dat 'legerprocedures de vooruitzichten op een eerlijke rechtspraak behoorlijk in gevaar brachten'. Ook wezen de auteurs erop dat precieze medische verklaringen vaak afwezig waren. Dit verminderde de kans dat bijvoorbeeld de geestelijk ingestorte soldaat recht zou worden gedaan. De militaire dossiers, i.v.m. de executies, die 100 jaar militair geheim zouden blijven, worden halverwege de jaren '90 onder publieke druk vroeger vrijgegeven.

⁵ Ferme-Olivier Cemetery: het kerkhof was gebruikt tussen 9 Juni 1915 and 5 Augustus 1917 door verschil-lende 'field Ambulances' (niet het voertuig, maar een mobiele medische eenheid) die hun verbandpost vlakbij hadden (in de boerderij Ferme Olivier ?). Gedurende die periode lag het dorp Elverdinge in het schietbereik van de Duitse artillerie. Een collectief graf in plot 2, rij E bevat de lichamen van 37 mannen van het 3de Bataljon Monmouthshire Regiment die allen gedood werden tijdens een parade op 29 december 1915 door een inslag van een Duitse granaat, afgevuurd vanuit het bos van Houthulst.

In 2001 wordt in Alrewas (Staffordshire, UK) een monument opgericht voor 306 Britse soldaten die geëxecuteerd werden. Het moment is een stenen beeld van een Britse soldaat, geblinddoekt, handen op de rug, gebonden aan een paal, klaar om geëxecuteerd te worden. Achter het beeld zijn 306 paaltjes in een halve cirkel geplaatst. Op iedere paal staat één van de 306 namen. Uiteindelijk, in 2006, worden Robert Hope en 305 andere lotgenoten in ere hersteld door de minister van landsverdediging, Des Browne. De verontschuldiging wordt bij Roberts dossier gevoegd. De verontschuldiging luidt: *“Robert is nu een slachtoffer van de Eerste Wereldoorlog en de executie was zeker niet het lot dat hij verdiende”*.

96 jaar (en 1 dag) na de executie houden de ‘Vrienden van het In Flanders Field museum’ een korte maar gemeente herdenking bij het graf van Robert Hope, in dienst als James Hepple. Robert wordt herinnerd voor wat hij was, niet voor wat hij deed.

Kapitein Alan Cane Lendrum, Royal Inniskilling Fusiliers

Alan wordt geboren in juli 1885 als jongste van vier broers en groeit op in Jamestown, Magheracross. (Noord Ierland). Alan wordt niet aangenomen door de Royal Navy academy en besluit om een opleiding te volgen volgens het Lord Brassey principe. Het idee van Lord Brassey was om de zonen van de betere families een professionele opleiding aan te bieden en hen de kans te geven om het tot officier in de koopvaardij te schoppen. Het was een praktisch opleiding waarbij tot 30 leerlingen op een schip de wereld rondvoeren. Van 1907 tot 1910 vaart Alan als onderofficier bij de Indian Royal Navy, met als thuisbasis Bombay, Indië. Van maart tot september 1907 vaart Alan als onderluitenant mee met de RIMS Dufferin, dan tot januari 1909 met de RIMS Minto en tenslotte tot februari 1910 op de RIMS Hardinge. In februari krijgt hij toestemming om ontslag te nemen. Een tijd later vervoegt Alan zijn drie broers Jim, Marcus en Walter in Malay (het westelijk deel van het

*Robert Hope Remembrance
Ferme Olivier Cemetery, 6th July
1917*

Eleven o'clock was the appointed hour and a crowd of about forty people of all ages slowly gathered in the little cemetery. On a blazing hot day, the best of the Belgian summer, everything seemed more vibrant than on my previous visit. The white slabs of marble appeared more polished and upright than before, standing boldly to attention in the dappled sunlight. I had forgotten how prominent Robert's position is. Right in the middle of the front row, close to a Major and a couple of other officers. The absolute perfect spot for a commemoration, it almost felt like he had been waiting for this moment to happen.

Friends of The In Flanders Fields Museum (VIFF) very respectfully told the story at length. They explained what is known about Robert Hope, his family and his background. They told how he joined the Inniskillings and where he served with them, his disappearance, trial and execution. The connection with Alan Lendrum was outlined and how Bart and myself visited the grave and were able to learn so much from the personal inscription. A reading was made of Padre Guy Rogers' account of his last night with a young soldier preparing himself for execution. Many people were visibly shaken by this highly emotive passage. Following this was an extremely moving performance of 'The Deserter' by a VIFF member, a song once recorded by Fairport Convention and Robert Lawrence. Two buglers stood to attention behind the grave and sounded The Last Post. Then came the laying of wreaths.

With everyone gathered in a semi-circle around the front row of headstones, it was extraordinary to witness bright sunshine illuminating the grave at this moment. Ten minutes later it had moved to the next headstone, but with perfect natural choreography, it

huidige Maleisië) waar ze met een rubberplantage hun fortuin proberen te verdienen.

Als in augustus in Europa de oorlog uitbreekt vertrekken zijn drie broers onmiddellijk naar Europa. Alan, gefrustreerd dat hij niet in dienst kan gaan, ligt in het ziekenhuis waar hij geneest van steekwonden opgelopen na een gevecht met een koelie (een Indonesische land-arbeider).

In december 1914 gaat Alan bij de Royal Inniskilling Fusiliers in dienst. Hij krijgt er de rang van 2de luitenant.

Na zijn opleiding wordt Alan naar Kameroen⁶, West-Afrika gestuurd om er tegen de Duitsers te vechten. Alan loopt in het tropische klimaat van Kameroen malaria op. De zieke Alan wordt naar Europa terug gestuurd en wordt er medisch gekeurd. De medisch raad schrijft in het rapport: 'een terugkeer naar de tropen is niet aangeraden, maar hij is fit genoeg om onmiddellijk in dienst te treden in het koelere Europa'.

Alan komt in juli 1916 bij het 2de Bataljon Royal Inniskilling Fusiliers terecht. Het bataljon bevindt zich

in Frankrijk en neemt deel aan de slag van de Somme. Het 2de bataljon wordt in reserve gehouden waardoor het veel minder slachtoffers telt dan de andere Inniskilling bataljons. Alan wordt op 5 september nabij Bethune door een kogel aan de linkerhand verwond en wordt naar Engeland overgebracht voor verzorging. Zijn wijsvinger wordt geamputeerd. In december 1916 keert Alan terug naar zijn bataljon dat zich nog steeds aan de Somme bevindt.

Begin 1917 wordt het bataljon getraind en klaargestoomd voor een nieuwe grootse aanval. Die komt er op 1 april. De Britse aanval op Savy Wood, vlakbij St Quentin wordt een succes. Onder hevig vijandelijk vuur bestormen de 2de Inniskilling Fusiliers het bos nabij het dorpje Savy. Ze bereiken het bos en slagen er in om de Duitsers achteruit te drijven. De tol is zwaar: 132 slachtoffers. Eén van de gewonden is Alan Lendrum; hij werd door een kogel getroffen in de schouder. Alan wordt weer gehospitaliseerd in Engeland. Eens fit genoeg keert Alan terug naar Frankrijk. Hij wordt er bij het 1st bataljon ingedeeld. Het bataljon wordt op volle sterkte gebracht en getraind ter voorbereiding van de 3de slag bij Ieper. Kort na zijn aankomst wordt het bataljon naar Ieper overgeplaatst waar ze in de omgeving van Boezinge ingezet worden.

Alan moet in augustus 1917 voor de krijgsraad verschijnen voor het weigeren van het bevel tot het leiden van het vuurpeloton dat deserteur James Hepple alias Robert Hope moest executeren. Alan krijgt een serieuze berisping, wordt gedegradeerd en overgeplaatst naar de Royal Dublin Fusiliers waar hij o.a. de jonge luitenant George Noblett leert kennen.

Op 20 november 1917 zetten de Britten, ter voorbereiding van de slag

was as if a piercing shaft of light had emerged from the trees behind us to bathe this one particular headstone. I had to pinch myself to believe it was happening but others confirmed it afterwards.

I was then asked to speak a few words. I observed the contrast between my own family's military exploits; well-remembered tales of their deeds and heroic actions preserved via descendants, museums, medals and websites, passed down through the generations. Others, such as Robert Hope were not so fortunate and had nothing of this. Only silence, muddle and confusion, a soldier written out of history. Thanks to the Remembrance and coverage of this story in the Derry and Sunderland media, the people of those towns, future historians, researchers or the plain curious will know a little more and Robert Hope can be properly remembered. I also wanted to acknowledge Rosina, the teenage widow whose decision to put those three words on the grave made all this possible. I read a few lines from Vera Brittain's 'Testament of Youth' in which she articulates the 1915 loss of her own precious young sweetheart.

The previous evening we joined a great crowd of people at the nightly commemoration at the Menin Gate Memorial in Ypres, on which are inscribed the names of 55,000 soldiers who died in this region with no known grave. This was 5th July, the precise date of Robert's execution. The traffic is stopped, the crowd is hushed and a stillness descends. After the trumpets, a young woman played a familiar lament on a violin. To many people it is known as 'Danny Boy' but the hairs on my neck pricked as it dawned on me that those gathered to remember were listening to what is also known as 'The Derry/Londonderry Air'.

*Best wishes,
Geoff*

⁶ toen nog een Duitse kolonie

bij Cambrai, in de omgeving van Croisilles een aanval in op de Duitse Hindenburglinie, met de bedoeling de Duitse 'Tunnel Trench' in te nemen. De aanval is een succes, de Duitse stelling wordt ingenomen. Onder zwaar Duits geschut zetten Alan en zijn compagnie een prikkeldraadversperring op, om de terreinwinst te consolideren. Hoewel zwaar gekwetst aan het hoofd blijft Alan verder werken en zijn mannen aanmoedigen. Alan zal voor deze actie gedecoreerd worden met het 'Military Cross'. Alan wordt voor de derde keer terug naar Engeland gebracht om te herstellen. Door zijn moedig optreden krijgt Alan zijn rang van kapitein terug en wordt de uitspraak van de krijgsraad teniet gedaan.

In Januari 1918 is Alan weer fit genoeg en hij wordt ingedeeld bij de 48 Trench Mortar Battery. Op 1 maart 1918, in de omgeving van het dorp Ste Emily, starten de Duitsers het Lenteoffensief 'The Kaiserslacht' raakt Alan een vierde keer gewond en naar Engeland gebracht. De Bitten lijden er enorme verliezen.

vervoegen. Het 2de bataljon strijdt nu in Vlaanderen. In september en oktober neemt het bataljon deel aan de 'Final Advance': de doorbraak door het 4 jaar oude front en de opmars naar Leie en Schelde. Alan heeft de leiding over de D-compagnie als op 15 oktober de aanval op Gullegem wordt ingezet. Alans compagnie wordt gestopt door hevig vijandelijk weerwerk en een prikkeldraadversperring. Alan ging, ondanks het Duitse geweervuur, verder om de situatie te gaan verkennen waardoor de compagnie een doorgang in de versperring vindt en kort daarop de Duitsers uit Gullegem kan verdrijven. Tijdens zijn verkenning raakt Alan voor de 5de keer gekwetst, deze keer aan de linker arm. Alan wordt via Boulogne terug naar Engeland gebracht. Hij krijgt voor zijn moedig optreden in Gullegem een 'bar' bij zijn MC. Na de oorlog in Europa trekt Alan, nog steeds in het Brits leger, in mei 1919 met de North Russian Rifles naar Archangelsk in Rusland; de geallieerden (vooral Amerika en Engeland) mengen zich in de Russische burgeroorlog en steunen de 'Witte Russen' in hun strijd tegen

**Lt. (A./Capt.) Alan Cane Lendrum, M.C.,
3rd Bn., attd. 2nd Bn., R. Innis. Fus.**

For conspicuous courage and excellent leadership during the attack upon Gullegem on October 15th, 1918. When his company was checked by enemy wire and machine-gun fire, he went forward under very heavy fire to reconnoitre the position, and this enabled his company to find a way through the obstacle. Throughout the whole operations he showed unflinching energy and determination.

(M.C. gazetted 18th February, 1918.)

In Mei 1918 is Alan hersteld en kan hij zijn oud bataljon, het 2de Inniskilling Fusiliers, opnieuw

de rode bolsjewieken. Na een mislukte aanval op de Roden in de vlakten bij de Noordelijke Dvina

Kort voor de herdenking (6 juli) verscheen ons Hope/Lendrum verhaal in 'Derry Journal' (Noord Ierland) en in de 'Sunderland Express' (Noord Engeland).

Daags voor de herdenking (exact 96 jaar na de executie van Robert) gaan Geoff Simons en ik naar de Last Post in Ieper. Door de grote massa zien we amper wat er gebeurd, maar we horen iemand een melodie op viool spelen. Bij het horen van de melodie is Geoff eventjes geschokt: het liedje dat we horen is de 'Derry Air'. Derry, de stad in Noord Ierland, waar Robert huwde met Rosina, de plaats waar Robert de Royal Inniskilling Fusiliers verwoegde.

Dit kon geen toeval zijn.

De herdenking was iets speciaals, iets emotioneel. Een fragment uit een dagboek (over een dominee die een deserteur tijdens zijn laatste uren begeleid) en het verhaal van Robert Hope en Alan Lendrum wordt voorgelezen. Eén van de aanwezigen zingt een lied over een deserteur. De Ieperse brandweermannen blazen de Last Post. Bloemen en kransen en Geoff Simons plaatst een woord van dank.

Geoff Simons keert daags na de herdenking terug naar huis en schrijft op de ferry zijn ervaring neer. (zie tekst onderaan).

Een week na de herdenking verschijnt ons verhaal in de Weekbode (West Vlaanderen). Ik krijg heel wat reacties van mensen die het artikel gelezen hebben.

Eén reactie springt er uit: een 'verteller' uit Gullegem, met interesse voor WO1, maar met een passie voor het vertellen van verhalen. Hij wil iets doen met het verhaal van Robert en Alan. Een week na de herdenking krijgen

trokken de Britten hun eenheden in september 1919 terug. Alan wordt onderscheiden met de Orde van Sint Stanislaus.

In april 1920 keert Alan terug naar zijn geboorteland, en neemt er de functie op van 'resident magistrate' in County of Clare in Ierland. George Noblett, die in 1917 samen met Alan met de Royal Dublin Fusiliers in Vlaanderen had gevochten, werkt als RIC District Inspector (politie-inspecteur) in dezelfde regio. Tijdens de 6 maanden daarop zou de strijd in de Ierse onafhankelijkheidsoorlog op zijn hevigst zijn. Op 22 september is Alan met zijn wagen onderweg van zijn verblijfplaats in Kilkee naar het gerechtshof in Ennistymon als hij tegengehouden wordt door vier leden van de IRA. Alan wordt ontvoerd en paar uur later worden 6 RIC politiemannen door de IRA in een hinderlaag gelokt en vermoord. In de dagen volgend op Alans ontvoering nemen de RIC soldaten weerwraak en branden een aantal dorpen plat waarbij 6 doden vallen. De RIC soldaten dreigen nog meer dorpen plat te branden als ze Alan

niet terug krijgen. Op 1 oktober 1920 wordt het dode lichaam van Alan Lendrum terug gevonden in een kist op de spoorweg nabij Craggaknock. Alan, die bij de ontvoering door een kogel gewond raakte, werd kort daarna op een gruwelijke manier verdrinken in een meer. George Noblett zorgt ervoor dat het lichaam van Alan naar zijn geboorteplaats overgebracht wordt, waar hij met militaire eer begraven wordt. Twee verdachten werden aangehouden, gemarteld en zonder proces eind 1920 vermoord.

Alan wordt met militaire eer begraven in zijn geboortedorp. Op de foto zien we hoe Alans kist door RIC soldaten uit het huis van zijn ouders wordt gedragen.

we via de krant 'Derry Journal' een e-mail van Richard Sauerer (Minnesota, USA). Hij heeft het bewuste artikel gelezen en wou ons laten weten dat McGilloway (die na de dood van Robert hertrouwde en 10 kinderen op de wereld zette) zijn grootmoeder was.

Richard had nooit eerder gehoord dat zijn oma al eens eerder getrouwd was geweest. Hij contacteerde zijn moeder (geboren in 1928 en dochter van Rosina): ook zij wist er helemaal niets van. Richard liet weten hoe blij, verbaasd en ontroerd hij sinds het lezen van het verhaal is.

Op 2 augustus, 4 weken na de herdenking, halen we weer de krant: Geoffs verslag van de herdenking verschijnt in de krant 'Derry Journal'.

Een week na het verschijnen van het artikel krijgen we een email van Tracey McRory.

Tracey, uit Belfast Noord Ierland, was de jonge vrouw die op 5 juli het liedje 'Derry air' op viool speelde onder de Menenpoort. Ze vertelde ons dat op 5 juli, terwijl zij de 'Derry Air' speelde en Geoff en ik achter de massa mensen stonden, kinderen uit Waterside, Derry bloemen en kransen hadden neergelegd onder de Menenpoort. Kinderen van Waterside, Derry, precies 96 jaar later... dat kan toch geen toeval zijn.

Eergisteren was Tracey weer in België, samen met een groep Noord Ierse kinderen.

Tracey heeft aan het graf van Robert de Derry Air gespeeld.

Ik heb het verhaal van Robert aan de kinderen en begeleiders verteld.

Wordt vervolgd....

Groeten,
Bart

WIE MAAKTE WIE TE SCHANDE?

Field Punishment No 1 herbekeken (deel 2)

De beroering kreeg gaandeweg het hele land in haar greep en de legerraad zag zich genoodzaakt in ruime kring een schets te verspreiden om alsnog aan te geven waar men het dus exact over had. Een aquarelschets werd gemaakt om te verduidelijken hoe men zich dus die Field Punishment No 1 moest voorstellen. De nauwelijks leesbare bijschriften op de schets geven aan hoe huiverig de hoogste militaire kringen stonden tegenover de irritatie die de straf kennelijk in de ruime openbare opinie had losgeweekt, en men zag alvast meer heil in een redelijker stellingname dan die van Haig. De koorden mochten er niet té gespannen uitzien, het moest maar eens aan wurging doen denken. En, nog belangwekkender: *'De opstelling moet er helemaal anders dan het Kruis uitzien'*. Andere schetsen volgden en in januari 1917 werd een gedrukte versie verspreid met een illustratie aan de ene en gedetailleerde instructies aan de andere kant die aangaven hoe de straf voortaan uitgevoerd diende te worden. De instructies gaven woordelijk aan dat de voeten van de veroordeelde niet meer dan 30 cm uit elkaar mochten staan en dat hij een bewegingsvrijheid moest krijgen van 10 cm voor elke voet; als de armen en polsen van de man gebonden waren, diende er minimum 15 cm speelruimte te zijn tegenover het vaste object, de paal, of het wiel, en dat ze ofwel zijdelings of achter hem gebonden moesten worden. In een aanvullende instructie werd gestipuleerd dat Field Punishment No 1 voortaan nog slechts voorbehouden zou worden voor gevallen van oneervol gedrag, insubordinatie of dronkenschap tijdens de dienst.

Kritiek op – de minimalistische voorstelling van – de straf op de

schets is niet moeilijk te bedenken. In de voorstelling staat de bestrafte steevast kaarsrecht. De positie van zijn voeten – hielen bijeen, tenen gespreid – lijkt duidelijk. En in de tweede schets lijkt de bestrafte veeleer tegen een verzorgde en weinig realistische Engelse omheining te staan, met de armen naast zijn zij; van een wiel van een kanonaffuit of een kar is hier geen sprake. Toch leek met deze publicatie de publieke ietwat verontwaardiging te luwen, tot Bottomley ze begin 1918, alweer in zijn *John Bull*, opnieuw oppoekte. Aanleiding ditmaal was de executie van een jonge officier, ene Edwin L. Dyett, die soldaat-auteur A.P. Herbert overigens inspireerde tot zijn roman *The Secret Battle*. Herbert volgt daarin de officier Harry Penrose, die, ten prooi aan shellshock (het posttraumatisch stresssyndroom), voor de krijgsraad wordt gedaagd, die de oorzaak als lafheid diagnosticeert en hem laat fusilleren. Weliswaar was het geval Dyett, aan wiens zijde Herbert nog bij de RND (Royal Naval Division) had gediend, choquerend, maar het blijft uitzonderlijk voor wie weet dat de hoofdmoot van de terechtgestelden na krijgsraad uit de gewone rangen afkomstig was.

Over de hele oorlog bekeken werden om en bij de 3 000 soldaten ter dood veroordeeld. Het gros (2/3) van deze vonnissen werd uitgesproken voor desertie en verder voor resp. slapen tijdens de dienst (bv. het optrekken van de wacht) en desertie. Het vonnis werd bij grosso modo één in de tien uitspraken naderhand ook effectief uitgevoerd. Om begrijpelijke redenen piekten de veroordelingen voornamelijk tijdens de grootscheepse militaire offensieven en de soldaten die geselecteerd werden om gefusilleerd

te worden werd meer dan gebruikelijk aangewreven dat het hen aan morele of fysieke paraatheid mankeerde. De zgn. bantam bataljons (zie www.bantamsoldiers.com en Sidney Allinson, *The Bantams. Bantam battalions in World War One*), die bestonden uit manschappen die te klein van gestalte waren om conform de gebruikelijke procedures te worden gerekruteerd, telden een buitensporig aantal geselecteerden voor executie. Gegeven de verbreide populariteit van het in de burgerlijke maatschappij van de laat-Victoriaanse en Edwardiaanse vigerende eugenetische gedachtegoed valt dit niet eens verwonderlijk te noemen. Op het stuk van de tendensen in het denken over de misdaad blijkt er nauwelijks een significant verschil te hebben bestaan tussen het leger en zijn oppercommando enerzijds en dat van de gevestigde maatschappelijke elites anderzijds. Men mag niettemin niet voorbijgaan aan het feit dat het bij de soldaten die deserteerden of zonder vergunning hun post verlieten, van slaap overmand raakten of bevroren van angst, in de regel over Kitchenervrijwilligers gaat. Geen wonder dus dat de burgerbevolking haar verontrusting hierover steeds nadrukkelijker naar buiten bracht. In dat verband strekt het Bottomley tot eer dat zijn artikels de discussie tot en met op het echelon van het Parlement hadden geïntroduceerd.

De doodstraf zelf werd afgevoerd toen de Wapenstilstand werd ondertekend in 1918. Op een paar uitzonderlijke gevallen na ging de storm over Field Punishment No 1 luwen. Toch kwam er een nieuwe opstoot naar aanleiding van ongeregelde heden in een van de militaire gevangenenkampen in Calais. Aanleiding was de beroering over de

WIE MAAKTE WIE TE SCHANDE?

Field Punishment No 1 herbekeken (deel 2)

48.20

leefomstandigheden, het voedsel en de (on)menselijke behandeling. De oproerkraaiers werden overgebracht naar burgerlijke gevangenissen in Dartmoor en Portland, maar bleven daar voor onrust zorgen. Toch kozen de gevangenisdirecteurs de kant van de weerspannige soldaten, met name omwille van hun vragen naar de vermoede strafdur, waarover ze in het ongewisse werden gelaten. Het geval noopte het ministerie van Oorlog in 1920 tot een herziening van deze gevallen, een indicatie dat ook de politiek meest behoudsgezinde krachten in het leger er voortaan meer heil in zagen zo efficiënt mogelijk de lot te trekken uit knelpuntsituaties die op meningsverschillen met de bevolking riskeerden uit te draaien.

Naar aanleiding van een liberaal amendement dat de afschaffing van het vastbinden tijdens FP No 1 bepleitte, volgde in april 1919 een nieuwe enquête, die behalve getuigenissen van de opperste legerleiding nu ook veel getuigenissen van bataljonscommandanten en NCOs aan het daglicht bracht. Behalve een aantal regelrechte horrorverhalen wezen de resultaten van het onderzoek onomstotelijk uit dat hoe hoger de rang in het leger, hoe meer de betrokkene de noodzaak van de straf goedkeurde. Het mag niet verwonderen dat dat een opportunistische spijtoptant, nl. een sergeant-majoor van de Suffolks, die aanvoerde dat Field Punishment No 1 'hem van zijn slecht gedrag genezen had', zelfs een bevordering opleverde.

Maart 1923 werden de eerste stappen ondernomen om het vastbinden van de mannen als onderdeel van de straf af te schaffen; het geboeid vasthouden werd als voortaan als een voldoende

maatregel beschouwd. Ook met het begrip Field Punishment No 1 werd komaf gemaakt; daardoor bleef er nog slechts één Field Punishment – het vroegere No 2 – over. Een volgende stap was de matiging in de toepassing van de doodstraf. Die was weliswaar na de Wapenstilstand behouden gebleven, al had de aangelegenheid een meer speculatief-theoretisch dan een praktisch karakter gekregen. Op niveau van het Parlement werd intens campagne gevoerd om de doodstraf voor militair vergrijpen helemaal af te stemmen op de burgerlijke strafwetgeving op dat terrein. Met name de steun die deze campagne kreeg van volksvertegenwoordigers die zich in de loopgraven meermaals hadden onderscheiden gaf gewicht aan deze campagne. In 1925 volgde dan ook de afschaffing van de doodstraf in vredestijd tenzij in gevallen van muiterij; drie jaar later gebeurde hetzelfde voor militaire vergrijpen in vredestijd behoudens muiterij, bedrog, lafheid, desertie en enkele andere vergrijpen. Als deze wijzigingen een iets aantonen, dan is het ook de groeiende aanvaarding van de kritiek die een aantal literaire werken aan de orde had gebracht die aan het einde van het tweede decennium het daglicht zagen. Ook boeken zoals Herberts *The Secret Battle*, dat bij zijn verschijnen in 1919 quasi doodgezwegen was, verwierven daarmee tien jaar later alsnog een stem in het debat. Door lafheid en desertie uit de lijst van redenen tot toepassing van de doodstraf te schrappen, bracht het Parlement in 1930 het effectieve gebruik van de doodstraf voor militaire en burgerlijke vergrijpen effectief op dezelfde lijn.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog overwoog de opperste Britse

legerleiding een ogenblik, de doodstraf weer in te voeren, uit bekommernis om de *esprit de corps* en de vrees voor desertie. De hoogtijdagen van de doodstraf - en daarmee ook de Field Punishment No 1 - lagen ver achter de rug en als puntje bij paaltje kwam bestond voor deze idee geen aanhang meer. Het globale verwachtingspatroon verschilde nog nauwelijks met wat de verworvenheden van de Grote Oorlog hadden opgeleverd: een filosofie die stipuleerde dat militairen in oorlogstijd deel uitmaakten van een wettelijk kader waarin de strafverwachting globaal in dezelfde lijn zou blijven liggen als wat het burgerlijk wetboek en het strafrecht voor hun dagelijks leven voorzag.

Chris Spriet

Geraadpleegd

Archibald Baxter: We will not cease (<http://nzetc.victoria.ac.nz/tm/scholarly/tei-BaxWeWi.html>)

Gordon Carrigan: Mud, Blood and Poppycock.

Britain and the Great War

George Coppard:

With a Machine Gun to Cambrai

Frank P. Crozier:

A Brass Hat in No Man's Land

Clive Emsley, *Why crucify Tommy?*

(in *History Today*, Nov. 2012)

Robert Graves: Goodbye to all that

Dr. Gerard Oram: Military

Executions during World War One

“HERINNERING” IN EEN POPFORMAT: REMEMBRANCE DAY X 2

“Behind the shelter in the middle of a roundabout
A pretty nurse is selling poppies from a tray...”

Ze is een van de personages die het wereldje van de Beatles’ *Penny Lane* bevolken en een vertrouwd beeld in de aanloop naar *Remembrance Day*. Dat popartiesten *remembrance* in hun repertoire opnemen, komt wel vaker voor: de goede dagen bij een vroeger lief, die vergeet je niet zo snel... Met *remembrance* in “die andere” context wordt zuiniger omgesprongen. Twee verkenningen: *Remembrance Day* van Mark Knopfler en *Remembrance Day* van Brian Adams.

Daar deze liedteksten niet tot het “publiek domein” behoren, moeten we verwijzen naar het internet waar ze op tientallen sites publiek te lezen zijn. Voor de Knopfler-tekst merken we dat ze ongeveer allemaal de vijfde regel van strofe één als “*All the earthen roots*” citeren. “*All the earth and roots*” is de correcte versie.

Is het verhaal van **Mark Knopfler** het obligate cliché, het melige parochiezalensentiment, kneuterigheid, erfgoedcel, reservaat, Unesco als baxter, zoals het mij weinig moeite kost iemand schamper te horen opperen? Misschien, als je althans niet verder denkt dan ‘11 november? Wapenstilstand, zeker? Een dag *congé*’. En een harmonie en een krans bij een monument waar we die andere 364,5 dagen achteloos voorbij aan lopen. Dit klinkt respectloos? Daar kan ik inkomen, maar het leeft.

In de Britse cultuur, de volksaard, de ziel, zit het herinneren heel wat dieper geworteld. Dat *remember*,

re-member, weer lid maken van, opnieuw inlijven, ervoor zorgen dat iets/iemand weer deel wordt van..., het is een dimensie die, naar mijn gevoel, de mentale erosie doorstaat. En nu *remember* ik. De talloze *village greens* met het gedenkteken *in pride of place*, de namen van de *local boys* die het niet haalden destijds en zo een hele gemeenschap tekenden, ontwrichtten.... Kijk, we vinden het hier allemaal bij Mark Knopfler, ex-Dire Straits, nu solo, in deze *Remembrance Day* uit het album “Get Lucky” (2009). Eenvoudige, heldere beelden uit de rurale traditie. Geen *Cenotaph*, geen *Pomp and Circumstance*. *Morris dancing* en *village cricket*, het zijn twee monumenten die we zo graag gekaderd zien in het *Deep England* waar dichters als John Betjeman met veel bevlogenheid de lof van zongen maar desondanks ontkomen ook die niet aan de aantasting.

Afstandelijk (*your maypole green*), maar toch ook weer intiem, maakt “iemand” er mij opmerkzaam op (*see*) dat er meer is dan wat ik zie, de Morris men die tijdens hun aloude ritueel met witte zakdoeken zwaaien, met stokken kloppen, met hun *boots* de *earth* en *roots* beroeren, op die manier boze geesten afweren en aarde en wortels tot vruchtbaarheid stimuleren. Maar waar is *angry* Alfie, waar is Ken, waar is Bill? *We will remember them*.

Op het cricketveld, in de achtergrond de kerktoeren scherp afgetekend tegen een blauwe lucht, staat de *batsman* bij een van de witte markeringen (the crease), hij kijkt om zich heen, laat zijn gedachten gaan. Sam en Andy, Jack en John en al de anderen *on and on...* ze zijn niet weg, niet *somewhere in France*, niet in Isonzo, niet in Gallipoli, ze zijn hier, *fielding on home ground*. Ze blijven

thuismatches spelen. We will remember them.

Tijd glijdt voorbij; seizoenen, jaren volgen elkaar op, zomer wordt herfst. Over de najaarsvelden hangt rook – net als *fight* uit de volgende regel onmiskenbaar een verwijzing naar de slagvelden. Kom, we gaan er nog eens tegen aan, we geven het (hen) niet op (*up and fight another round*), zegt “iemand” mij, want hoe zouden we het kunnen? Genadeloos weggemaaid, zijn ze ook in het ongemeen sterk metaforische stoppelveld (*stubbled ground*) bij ons.

De *remembrance* is overal, is een onvervreemdbaar deel van het dagelijkse leven. Voor vaders, moeders, vrouwen, vriendinnen, broers, zussen is *remembrance* geen handeling maar een soort “in staat van herinnering zijn”, een mentale toestand: elk moment is een stille, privé *remembrance*, een permanent latent gevoel. Eens per jaar – op de zondag het dichtst bij 11 november – is er ook wel een officiële bezegeling, het delen met de gemeenschap, de verjaardag, met hier de eenvoudige woorden van de *vicar*, wars van de gezwollen retoriek van de gestelde lichamen: *May God bless them, every one*, Alfie, Bill, Ken, Sam en Andy en... en..., en met het symbool van het nooit opgeven, de tooi van verstoorde grond, de *poppo*. *We will remember them...*

De Canadese artiest **Bryan Adams** situeert zijn *Remembrance Day* (uit het album “Into the Fire”, 1987) niet binnen dorpsgrenzen. Zijn uitzicht is breder en roep net daardoor niet de intimiteit op die we bij Mark Knopfler wel aantreffen. Geen Sam en Andy..., geen namen hier, maar *we came from Kingston and Brighton... Just lads*

from the farms and boys from the cities... Na de aanvankelijke toevloed van enthousiastelingen (er was zelfs enige haast mee gemeoid want tegen Kerstmis zou het al voorbij zijn), bracht de *Conscription*, de verplichte legerdienst sinds de *Military Service Act* van 1916, ook jongens, mannen, aan het front *not meant to be soldiers* maar met de troost, nog altijd, van het idee dat het allemaal zo'n vaart niet zou lopen (*we'd face the fighting with a smile*). Of toch onderhuids wat twijfel (*or so we said*)? Terecht overigens want zoals al gauw blijkt was die inschatting grondig verkeerd: If only we had known what danger lay ahead. De gedachte van een walkover moet snel worden herzien en het thuiskomen alsmaar in de tijd vooruit geschoven: *I'll be back some day...* Het wordt oktober 1918 (8-10 oktober, slag bij Cambrai), *soon the war would be over* tot *one day soon - I don't know when*. Maar hoop blijft bestaan, ooit stopt het kanonnengebulder, ooit leggen we de wapens neer, ooit zijn we weer samen... *Remember!*

Freddy Rottey (met dank aan Jo Lottegier voor de tip)

INGEZONDEN BIJDRAGE: "VREDE"

In dit mooie weidse land
Met zijn droeve kraters
En dolende namen
Heb ik vandaag
Bij volle verstand
Een klapproos begraven

Ik stelde mij voor
Dat over honderd jaren
Zomaar opeens spontaan
Tegen beter weten in
Hier bij zijdezacht gehoor
De Vrede zou exploderen

Ik stelde mij voor
Dat dan al die dolende namen
Eindelijk zouden kunnen gaan slapen

Ton Hick (t.hick@home.nl)

MENTIONED IN DESPATCHES

48.22

In deze rubriek nemen we berichten op die niet verschenen zijn op www.wo1.be in de rubriek "Persberichten". De site publiceert o.a. artikels uit de Westhoek-edities van "Het Nieuwsblad".

1 oktober 2013 – Parijs

(Frankrijk): De meer dan 600 Franse soldaten die "wegens lafheid" geëxecuteerd werden tijdens de Grote Oorlog krijgen misschien collectieve gratie. Dat blijkt uit een rapport, besteld door het Franse ministerie voor oudstrijders. (Bron: [France 24.com](http://France24.com))

22 september 2013 – Londen

(Verenigd Koninkrijk): Alle houders van een Victoria Cross, toegekend voor heldendaden tijdens de Eerste Wereldoorlog, krijgen een herdenkingssteen. Aanvankelijk zouden enkel de houders geboren op het Britse vasteland zo'n erkenning krijgen doch de regering breidde haar voornemen uit naar alle onderdanen van de Commonwealth. Zoök voor Reginald Warneford, een piloot van de Britse Royal Naval Air Service, die op 7 juni 1915 de Zeppelin LZ37 neerschoot boven

Sint-Amandsberg (Gent). Hij werd geboren in Indië waar zijn vader bij de spoorwegen werkte. (Bron: [The Telegraph Online](http://TheTelegraphOnline.com))

2 september 2013 – Hastings (graafschap Sussex, Verenigd Koninkrijk):

Eén van de laatste overgebleven Britse bommenwerpers uit de Eerste Wereldoorlog, de DH-9 tweedekker, wordt momenteel gerestaureerd om eind dit jaar vliegwaardig te zijn. Het vliegtuig werd 20 jaar geleden ontdekt in een olifantenschuur in Indië. Dit type bommenwerper kreeg voor het eerst zijn lading munitie bevestigd aan de vleugels. (Bron: itv.com)

30 augustus 2013 – Cannock Chase (graafschap Staffordshire, Verenigd Koninkrijk):

Archeologen leggen een schaalmodel bloot van een slagveld. Duitse krijgsgevangenen hadden het gemaakt op basis van de ervaringen van de New Zealand Rifle Brigade bij de slag om Mesen in juni 1917. Na de oorlog werd het een bewaakte toeristische attractie maar geraakte stilaan in verval. (Bron: [The Telegraph Online](http://TheTelegraphOnline.com))

VOORUITBLIK / KORT

22 november 2013 - VIFF-nocturne. Om 19.00 u. bezoek aan de thematentoonstelling "Oorlog en trauma", om 20.30 u. vertelconcert "Sensations of a wound, the long trail of R. Boyes" door Jim Boyes.

30 november 2013 - Daguitstap naar St. Symphorien Military Cemetery (Mons), Tamines en Arsimont

TERUGBLIK / KORT

21 juni 2013 - Remembrance voor adj. Armand Van Eecke (Merkem)

6 juli 2013 - Remembrance voor Pte. James Hepple/Heppel, geboren Robert Hope (Elverdinge, Ferme-Olivier Cemetery)

5 tot 12 september 2013 - Slagveldreis naar Gallipoli (Turkije). Verslag in volgende VIFFflash.

Een overzicht van de belangrijkste tentoonstellingen

Van 1 november 2013 tot 30 juni 2014:

Oorlog en trauma – Soldaten en ambulances. Soldaten en psychiaters *Dubbeltentoonstelling.*

Het In Flanders Fields Museum in Ieper behandelt de organisatie van de algemene medische zorg aan het front tijdens de Eerste Wereldoorlog. Het Museum Dr. Guislain in Gent zoomt in op verschillende conflicten tijdens de twintigste eeuw, maar dan met de klemtoon op die specifieke tak in de geneeskunde, de psychiatrie.

In Flanders Fields Museum, Koninklijke Zaal, Ieper – www.inflandersfields.be
Museum Dr. Guislain, Jozef Guislainstraat 43, Gent – www.museumdrguislain.be

Tot 2 november 2013:

Overzichtstentoonstelling “Out of the Shadows: MacDonald Gill”.

MacDonald Gill (1884 - 1947) was een illustrator, architect, kaartenmaker, frescoschilder en letterontwerper. Een van zijn belangrijke nationale opdrachten kreeg hij van de Imperial War Graves Commission: het ontwerp van een alfabet voor de grafzerken van de Britse militaire begraafplaatsen. PM Gallery & House, Walpole Park, Mattock Lane, Londen W5 5EQ – www.ealing.gov.uk/info/200893/pm_gallery_and_house

Van 2 november tot 30 december 2013:

War&Game(s)

Foto's van Virginie Cornet in confrontatie met speelgoed uit de Eerste Wereldoorlog.

Musée de la Grande Guerre – Pays de Meaux, Meaux (F) – www.museedelagrandeguerre.eu

Tot 24 november 2013:

So Far From Home. “Si loin de chez eux, l’histoire de six australiens sur le front occidental”

Historial de la Grande Guerre, Peronne (F) – www.historical.org

Tot 15 december 2013:

Kassa! Kassa! Reclame tijdens de Eerste Wereldoorlog

Talbot House, Poperinge – www.talbothouse.be

Tot 15 december 2013:

België 1914 – 1945.

Levensverhalen van getuigen in het oog van de Storm

Aan de vooravond van de herdenkingen van de Eerste en de Tweede Wereldoorlog verwelkomt het Koninklijk Legermuseum een tentoonstelling van de Stichting Auschwitz. In deze tentoonstelling worden de markante feiten uit deze bewogen periode vermengd met getuigenissen van vluchtelingen, staatlozen en gedeporteerden (Armeniërs, joden, zigeuners,...), waardoor we ons met de slachtoffers van de bloedige conflicten verbonden voelen. Of hoe geschiedenis en herinnering elkaar aanvullen, toelichten en verklaren. Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis, Jubelpark, Brussel – www.klm-mra.be

Memorial Museum Passchendaele 1917 heropend

Begin juli (her)opende het Memorial Museum Passchendaele zijn deuren. Eigenlijk meer dan zijn deuren, want naast de nieuwe vleugel over de ‘Slag bij Passchendaele’ zijn er ook een uniek loopgravennetwerk en een herinneringsgalerij aan de al bestaande bezienswaardigheden toegevoegd.

In het Memorial Museum wordt de herinnering aan de slag van 1917 levendig gehouden met foto- en filmbeelden, een uitgebreide collectie historische voorwerpen en gereconstrueerde taferelen. Blikvanger is een onderaardse gang met communicatie- en verbandpost, hoofdkwartieren, werk- en slaapplekken.

In het ‘In Flanders Museum’ wordt verwezen naar het MMP als complementair voor zij die zich helemaal willen verdiepen in een van de meest aangrijpende periodes uit vier jaar oorlog.

Het MMP is ondergebracht in het historisch kasteeldomein van Zonnebeke en is alle dagen open van 9 tot 17 uur (laatste toegang om 16 uur). Het is gesloten van 16 december tot 1 februari.

Website: www.passchendaele.be

Johan Van Duyse

OPROEP ! KENNEN WIJ UW E-MAILADRES?

De Vrienden communiceren meer en meer via elektronische weg. De informatie (uitnodigingen, interessante weetjes, enz.) bereikt onze leden **sneller** en **goedkoper**.

Deel ons daarom uw e-mailadres mee wanneer U lid wordt of wanneer het wijzigt.

Onze **ledenadministratie** bereikt u onmiddellijk via dit e-mailadres: vriendeninlandersfields@ieper.be .